

A MÓRA FERENC MÚZEUM ÉVKÖNYVE

TÖRTÉNETI
TANULMÁNYOK

STUDIA HISTORICA

14.

SZEGED, 2012

A MÓRA FERENC MÚZEUM ÉVKÖNYVE

TÖRTÉNETI
TANULMÁNYOK

STUDIA HISTORICA

14.

SZEGED, 2012

Szerkesztőbizottság:

FÁRI IRÉN, HALMÁGYI PÁL, ORBÁN IMRE, TÓTH ISTVÁN

Szerkeszti:

TÓTH ISTVÁN

Kiadja:

Móra Ferenc Múzeum, Szeged

Felelős kiadó:

FOGAS OTTÓ

A borítót tervezte:

ÖLVECKY GÁBOR

A kötet a Nemzeti Kulturális Alap
támogatásával jelent meg.

ISSN 1219-6665

Nyomdai előkészítés:

Korpa Zoltán

Nyomdai kivitelezés:

Midiprint 2000 Bt.

TARTALOM

MÓD László	A Homoki Szőlősgazdák Országos Egyesületének megalakulása	5
FÁRI Irén	Szeged tömegközlekedése	21
TÓTH István	A gáz és elektromos áram felhasználásának modern eszközei Szegeden 1929-ben	37
BOGOLY József Ágoston	Tudományos kiválóság, történetiség, szegedi egyetem (1921-1930)	49
HAJDU Béla – UJSZÁSI Róbert	Ebvédjegyek, ebbárcák a mai Csongrád megyében	65
FORGÓ Géza	József Attila szobrok és emléktáblák Makón	83
HALMÁGYI Pál	Galamb József emlékezete	101
SÍPOS József	Teleki Pál 1922-es kampánya és megválasztása Szegeden ..	127
HORVÁTH Csaba	A szociáldemokraták és a bolsevikok viszonya az 1918-19-es polgári kísérlet alatt	137

CONTENTS

László MÓD	The foundation of the National Association of Sandy Soil Vine-Growers	5
Irén FÁRI	The public transport of Szeged	21
István TÓTH	The usage of modern gas and electrical devices in Szeged in 1929	37
József Ágoston BOGOLY	Scholarly excellence, historicism, University of Szeged (1921-1930)	49
Béla HAJDU – Róbert UJSZÁSZI	Dog tags in the area of Csongrád county	65
Géza FORGÓ	József Attila statues and memorial tablets in Makó	83
Pál HALMÁGYI	In memory of Galamb Jozsef	101
József SIPOS	The electoral campaign and the election of Teleki Pal at Szeged in 1922	127
Csaba HORVÁTH	The Social Democratic-Bolshevik relations during the civil attempt of 1918-19	137

A HOMOKI SZŐLŐSGAZDÁK ORSZÁGOS EGYESÜLETÉNEK MEGALAKULÁSA¹

MÓD LÁSZLÓ

„A homoki szőlőkultúra mint egészséges és életerős közgazdasági ág, ha gátat nem vetnek neki, önmagától fejlődik és pedig rohamosan fejlődik. Hogy e fejlődés helyes irányban történjék, annak irányítása elsőrangu feladata lesz az új egyesületnek. Ma már az összes iparágak, a kereskedelem különböző osztályai, a hivatalnokok mind külön önálló egyesületekben vannak összetömörülve. És ez egyesületek majdnem kivétel nélkül sikerrel védik meg a hozzátartozók érdekeit. Csak a kisgazdáknak és főként a homoki szőlősgazdáknak nincs semmiféle szervezetük, mely az egyesülés hatalmas erejével megvédi a közös érdekeket.”² Ezekkel a mondatokkal próbálta hangsúlyozni az önszerveződés szükségességét az a kiadvány, amely 1910-ben a Homoki Szőlősgazdák Országos Egyesületének megalakulását³ megelőzően látott napvilágot. Nem tekinthető véletlennek az, hogy az a társulat Szegeden jött létre, mivel a város határában ebben az időszakban nagy kiterjedésű szőlőültetvények virultak, melynek köszönhetően a település a homoki szőlősgazdálkodás egyik legfontosabb központjává vált.⁴ Az egyesület iratai, dokumentumai nem maradtak fent, ezért elsősorban az egykorú sajtóbe-

1 A tanulmány a Bolyai János Kutatási ösztöndíj támogatásával készült.

2 Homoki Szőlősgazdák I. Országos Borászati Kongresszusának és ugyanakkor Szegeden tartandó Országos Szőlő- és Borkiállításnak ismertetése és szabályzatai 1910. 27.

3 Az egyesület tevékenységére Szűts Mihály is utalt a Szeged mezőgazdaságát bemutató munkájában, 2002-ben pedig dr. Fülöp Mihály, a Szent Vince Borrend nagymestere készített önálló tanulmányt, amely a Magyar Borakadémia almanachjában látott napvilágot. SZÜTS Mihály 1914. 183–185.; FÜLÖP Mihály 2002. 80–83.

4 Az eddigi kutatások alapján valószínűnek látszik az, hogy az Alföldön Szegeden kezdődött meg először a településmagtól távolabb fekvő határrészekben a szőlőtelepítés. A folyamat kibontakozása az 1760-as évek elejére tehető, ami elsősorban azzal függ össze, hogy a helyi lakosok a város közelében található termékeny feketeföldeken gabonát, kukoricát és zöldségféléket kezdtek termesztetni, míg nem a házhelyek ezeket a térségeket is elfoglalták. Az 1830-as évek végére Alsóváros határában 56, Felsővárosán pedig 44 kisebb-nagyobb kiterjedésű szőlőhegy alakult ki a kaszálóövezetben, ami jelzi azt, hogy a földterületek használatában ebben az időszakban a homoki szőlőkultúra széles körű kibontakozása jelentette a legnagyobb változást. Keleti Károly szőlészeti statisztikájában 700 szőlőbirtokost tartott nyilván, akik 9640 kat. holdon gazdálkodtak. 1873-ban 11 700 akó fehér és 22 500 akó siller bor termelt a város határában. 1895-ben 8250 kat. hold beültetett és 157 kat. hold parlag vagy kiirtott szőlőterületet mutat a statisztika, 1913-ban már 12 540 kat. holdat regisztráltak, ami azt jelentette, hogy a művelési ág 8,8%-ot képviselt. A homoki szőlőtelepítés kibontakozásához jelentős mértékben hozzájárult az, hogy Szeged város az 1890-es évek elején 1000 kat. hold terület eladását határozta el, amelynek egyik fele, azaz 500 kat. hold Felső-, a másik rész pedig Alsótányán feküdt. Alsóváros határában az első világháború idejére már 108 kisebb-nagyobb szőlőhegy létesült, ahol az északnyugat-déleleti irányú homokdomb-vonulatok nagy részét szőlővel telepítették be. BALINT Sándor 1976. 573.; ÉGETŐ Melinda 1993. 181. KELETI Károly 1875. 295.; Országos Magyar Kir. Statisztikai Hivatal 1897. 286.; JUHÁSZ Antal 1991. 315.

számolókra támaszkodhatunk. Jelen tanulmány figyelembe véve a rendelkezésre álló területi korlátokat csupán csak arra vállalkozhat, hogy a megalakulás körülményeit elemezze, tevékenységének részletekbe menő bemutatása egy nagyobb vállalkozás keretei között valósítható meg. A szőlőbirtokosok önszerveződésének alapvető célja a homoki szőlőkultúra fejlesztése volt abban az időszakban, amikor a filoxeravész pusztításának eredményeként Magyarország különböző pontjain, az immunis talajokon valóságos szőlőtelepítési láz bontakozott ki.

SZŐLÉSZETI-BORÁSZATI EGYESÜLETEK MŰKÖDÉSE MAGYARORSZÁGON A 19. SZÁZAD MÁSODIK FELÉBEN

Tóth Árpád meglátása szerint a felvilágosodás korának késői szakaszában egész Európában sorra alakultak olyan egyesületek, amelyeknek a tevékenysége a gazdaság vagy annak valamelyik ágának a fejlesztésére irányult. Nyugat-Európa-hoz hasonlóan Magyarországon is az egyletek létrejöttének legfontosabb színtere a város volt, főként a legnagyobb és legurbanizáltabb települések.⁵

1837-ben jött létre a Magyar Borismertető Egyesület, amely egyfajta értékesítési szövetkezetként működött, mivel tagjai azért társultak, hogy a jó minőségű magyar bor eladására szakosodott üzletet alakítsanak ki Pesten.⁶ Magyarországon az egyik első szőlészeti-borászati egyesületet a soproni szőlősgazdák hozták létre 1846-ban, amely az általános célkitűzések mellett a helyi bortermelés és borkereskedelem színvonalának emelését illetve egy szőlőmintaiskola létrehozását igyekezett felvállalni.⁷ Az Országos Gazdasági Egyesület, majd a szőlészeti, borászati szakosztály megalakulása jelentős előrelépésnek tekinthető, mivel nagy mértékben előremozdította a szakszerű, tudományos ismereteken alapuló, szőlő- és borgazdálkodás kibontakozását.⁸ Fehértemplomon már az 1860-as években működött olyan társulat, melynek célja a szőlészeti-borászati ismeretek terjesztése volt. Kis olvasóhelyiséggel, 8-10 borászati és gazdászati lap megrendelésével is büszkélkedhetett. Az 1898 elején új keretek között újjáalakult bortermelő egyesület első teendője egy 3 napos szőlőoltási tanfolyam szervezése volt, amelyen 107 helybeli, s 248 környékbeli szőlőmunkás vett részt. 1879-ben jött létre a pécsi szőlősgazdák egyesülete, amely a tagok borainak az értékesítését kívánta elősegíteni 1 ½ százalékos értékesítési díj mellett. Céljának tekintette a továbbiakban egy olyan szövetkezet megalakítását, amely a szőlőmunkások képzését, hegyrendőri szabályzat életbeléptetését és a bornyilvántartást igyekezett felvállalni. Nemcsak a filoxéra elleni védekezésből vette ki a részét, hanem meg kívánta találni azt az amerikai fajtát, amelyik a helyi talajviszonyoknak leginkább megfelelt. A vészmentes telepekről vesszőket hozatott, amelyeket „illő díj” mellett a gazdáknak adott el kísérletképpen.⁹ A Pozsonyi Szőlőtermesztők egyesülete az 1880-as években tudományos felolvasások, kirándulások szervezése mellett aktív szerepet vállalt a kiállítások-

5 Az egyesületek a nyilvánosságra nemcsak a tagtoborzás és a közadakozás területén építettek, hanem saját legitimációjuk megerősítése érdekében különböző kiadványokban elszámoltak tevékenységükkel is. Tóth Árpád 2005. 193., 220.

6 Tóth Árpád 2005. 199.

7 Németh Ildikó 2000. 110.

8 Csoma Zsigmond 1994-95. 65.

9 Mód László-Simon András 2008. 32.

kon való részvételben, a borértékesítés fellendítésében illetve szakiskola alapításában is, amelyet 1901-től a magyar állam működtetett. Amerikai szőlőtelepet is létesített, amelynek a kiterjedése az 1910-es évekre elérte a 26 kat. holdat. Az egyesület választmányából több bizottság alakult, amelyek közül említést érdemel a kimérési, a kísérleti szőlőtelep, a vesszőkiosztó illetve a vincellér jelzővel illetett.¹⁰

A filoxéravész újabb lendületet adott szinte az egész országban a szőlősgazdák önszerveződésének, melynek eredményeként sorra alakultak a kártevő elleni védekezést felvállaló egyesületek.¹¹ Somlón komolyabb kártételeket 1888-ban észleltek, aminek hatásaként Gróf Esterházy Ferenc kezdeményezése nyomán Devecserben létrejött a Nagy-Somlyó Egyesület. A 19–20. század fordulóján érkezett el az ideje annak, hogy a szőlő- és bortermelők létrehozzák országos szinten is érdekvédelmi szervezetüket, amely 1902-ben „Magyar Szőlősgazdák Országos Egyesülete” néven alakult meg.

AZ EGYESÜLET MEGALKULÁSÁNAK KÖRÜLMÉNYEI

Az előzmények 1909-re nyúlnak vissza, amikor a Szegedi Gazdasági Egyesület¹² programjába illesztette egy borászati kongresszus megszervezését valamint a társulás létrehozását. 1910. március 9-én az egyesület választmányi ülésén Gerle Imre¹³ részletesen ismertette a rendezvény lebonyolításával kapcsolatos tervezetet. Az öszszejevetelen Drucker Jenő¹⁴ a Magyar Szőlősgazdák Országos Egyesületét képviselve támogatásáról biztosította a szervezőket.¹⁵ 1910 júliusában Gerle Imre vezetésével kongresszusi irodát hoztak létre Szegeden, amely a városházán, az egykori főispáni iroda helyiségében kapott helyet.

Mind a korabeli sajtó, mind pedig az alkalomra megjelentetett kiadvány fontosnak tartotta kiemelni azt, hogy szemben a hegyvidéki szőlőbirtokosokkal, a homoktalajokon gazdálkodók nem rendelkeztek megfelelő képvisellel. A hegyi és a homoki szőlőgazdálkodás oly mértékben különbözött egymástól, hogy egy szervezet keretei között mindkettő érdekeit képtelenség lett volna érvényre juttatni. Mivel a homoki szőlőtermesztés a filoxéra pusztítása miatt Magyarország egyik legjelentősebb „közgazdasági ága” lett, ezért a szőlőbirtokosok joggal érezhették azt, hogy elérkezett az idő a változásra. A fejlesztés mellett szólt a viszonylag kicsi befektetés és az alacsony

10 LIMBACHER Frigyes–PÖSCH Károly 1913. 76–80.

11 Az első önkéntes alapon szerveződő egyesületek az 1860-as években Franciaországban jöttek létre. BECK Tibor 2005. 80–81.

12 A Szegedi Gazdasági Egyesület Pálffy Ferencnek, a város polgármesterének az elnöklete alatt jött létre 1880-ban, majd egy év elteltével különböző szakbizottságai alakultak, amelyek közül a szőlészeti és borászati csoport oltási tanfolyamokat illetve borkiállításokat is szervezett. Bognár Mátyás 1933. 3., 11.

13 Gerle Imre 1885-ben érettségizett Szegeden a kegyesrendi gimnáziumban, majd jogi tanulmányainak a befejezését követően joggyakornokként tevékenykedett a szegedi királyi törvényszéken. Később önálló irodát nyitott. Nemcsak a Szegedi Gazdasági Egyesület titkári tisztségét töltötte be, hanem vezette a Szeged–Alsótanyai Mezőgazdasági Egyesületet is. MÁRKINÉ BÓKA Zita 2001. 75.

14 Drucker Jenő (1866–1926) 1897-ben lett a Borászati Lapok szerkesztője, amelynek közel három évtizeden keresztül az egyik meghatározó egyéniségének számított. Az 1901-ben megalakított Magyar Szőlősgazdák Országos Egyesületének az ügyvezető igazgatói, később pedig az alelnöki tisztségét töltötte be. Számos konferenciát, bemutatót szervezett, amelyek közül kiemelkedik az 1905. évi tátralomnici nemzetközi csemegezőlő- és borkiállítás. PINTÉR János 1987a. 453–454.

15 Szegedi Néplap 1910. március 13. 1.

művelési költség, amellyel homoki szőlőültetvényt lehetett kialakítani és fenntartani. Az érvek között tartották számon az olcsó, tömegesen előállított homoki borok szerepét a pálinkafogyasztás visszaszorításában. A szőlők telepítésével a korábban legelőként hasznosított „buckaföldek” értéke megnövekedett, ami a birtokosok számára többszörös jövedelmet hozott. Az egyesület megalakulásához kapcsolódóan megjelent kiadvány nem győzte hangsúlyozni azt, hogy a homoki szőlőkultúra már nem tekinthető jelentéktelen közgazdasági ágának, hanem a hegyvidéki bortermeléssel egyenrangú tényezővé vált. A hazai ültetvények 52,99%-át alkották a homoktalajokon elhelyezkedő szőlők, amelyek Magyarország bortermésének 2/3-át szolgáltatták. A külföldön is kedvelté vált csemegeszőlő jórészt homokon termett, ugyanakkor kitűnő, alkoholban gazdag, zamatos borok készültek, amelyeket gyakran használtak külföldön a gyengébb minőségű hegyvidéki nedűk szesztartalmának növelésére.¹⁶

Az egyesület az előzetes terveknek megfelelően 1910. szeptember 25-én délután fél egy órakor tartotta alakuló összejövetelét a városháza közgyűlési termében, amelyre az előkészítő bizottság nevében báró Gerliczy Ferenc,¹⁷ Kelemen Béla, Gerle Imre valamint Bokor Pál¹⁸ invitálta az érdekelteket. Az elnöke gróf Csekonics Endre, az ügyvezető elnöke pedig báró Gerliczy Ferenc lett, az alelnöki tisztséget pedig gróf Szapáry István, gróf Keglevich Gábor, Reök Iván illetve Bokor Pál töltötte be. A résztvevők tiszteletére szeptember 25-én este 8 órakor a szegedi színházban díszelőadást rendeztek, amelyen Almássy Endre elszavalta Sz. Szigethy Vilmos¹⁹ „Üdvözet” című versét, majd az „Obsitos” című darabot mutatták be.

Az egyesület 1910 decemberében ténylegesen is megkezdte a működését, hiszen igazgatósági ülésre került sor illetve a tisztikar megválasztása is megtörtént. A szőlészeti-borászati kongresszus időpontjáig 520 személy kérte a felvételét, az aláírási ívek zömét azonban még nem küldték vissza. Az igazgatósági tagok között számos olyan szőlőbirtokost találunk, akik jelentős szerepet tölthettek be a homoki szőlőkultúra fejlesztésében. Említést érdemel közülük Ormódi Béla,²⁰ Várossy Gyula, Rohonczy Gedeon,²¹ Szobonya Bertalan, Emanuel Sándor vagy éppen Kláber Mór.²² A

16 Homoki Szőlőgazdák I. Országos Borászati Kongresszusának és ugyanakkor Szegeden tartandó Országos Szőlő- és Borkiállításnak ismertetése és szabályzatai. 1910.

17 Báró Gerliczy Ferenc (1859–1914) jogi és gazdasági tanulmányainak a befejezését követően vette át a deszki uradalom kezelését. 1907-ben választották meg a Szegedi Gazdasági Egyesület díszelnökévé, 1911-ben pedig Szeged város országgyűlési képviselője lett. Homoki Gazda 1914. július. 1.

18 Bokor Pál (1855–1944) városi tanácsnok a Szegedi Gazdasági Egyesület (1884–1900) titkári, majd elnöki tiszttét is betöltötte. Alsótanyán rendelkezett szőlőbirtokkal. HABERMANN Gusztáv 1993. 34.

19 Szigethy Sz. Vilmos 1900-tól a Szegedi Naplónál dolgozott, de írásait a Szeged és Vidéke, a Szegedi Híradó és a Délmagyarország is közölte. 1903 és 1950 között Szegeden főlevéltárosként tevékenykedett.

20 Ormódi Béla (1831–1917) 1851-től élt Szegeden, ahol bankárként tevékenykedett. Közéleti szerepvállalása mellett Horgos-Királyhalmon illetve a mérgesi pusztán nagy kiterjedésű területeket parcellázott fel, amellyel hozzájárult a homoki szőlőkultúra kibontakozásához. HABERMANN Gusztáv 1993. 206.

21 Rohonczy Gida az 1879. évi árvíz idején helyettes kormánybiztosként tevékenykedett, amiért magasrangú elismerésben részesült. Birtoka 650 kat. holdra terjedt ki, ahol 100 kat. holdon termesztett 120 különböző fajtájú szőlőt. REISZIG Ede é.n. 549.; MARTON Andor é.n. 216.

22 Kláber Mór, soproni borkereskedő 1889-ben alapította meg szőlőgazdaságát 420 hektáron Kecs-kemét lajosmizei határában. Rácz Sándor magyar királyi szőlészeti és borászati felügyelő irányításával épült ki a birtok, amelyen a hatalmas termésmennyiség feldolgozására alkalmas préház is kialakítottak. BENDE László 1920. 161–162.

számvizsgáló bizottság elnökének gróf Teleki Józsefet, tagjai közé pedig Juranovits Ferencet,²³ Landesberg Mórt és Lichtenegger Gyulát választották. Ezt követően a közgyűlés báró Gerliczy Ferenc indítványának köszönhetően az egyesület létrehozásában elévülhetetlen érdemeket szerző Gerle Imrét közfelkiáltással tiszteletbeli tagnak választotta, akit az ügyvezetői igazgatói tisztségre jelöltek.²⁴

AZ EGYESÜLET ALAPSZABÁLYAI, CÉLKITŰZÉSEI

Az egyesületet megalakítani kívánó szőlősgazdák alapvető célként a homoki szőlőkultúra érdekeinek az országos képviseletét tűzték ki, ami meglehetősen sokféle feladat ellátást jelentette. Magában foglalta például a telepítési, a művelési eljárások illetve a szőlő- és borértékesítés figyelemmel kísérését, a szakoktatás és a borvásárok megszervezését, pinceszövetkezetek valamint borpincék létesítését. Az egyesület célkitűzései között szerepelt továbbá a homoki borvidékeken kongresszusok, kiállítások tartása, a védekező anyagok szövetkezeti úton történő beszerzése, havonta megjelenő szakfolyóirat kiadása, amely a gazdákat megfelelő tanácsokkal látja el. Az alapszabályok közé bekerült a szőlőműveléshez kapcsolódó háziipari tevékenység támogatása illetve tanfolyamok szervezése is.

Az egyesület alapszabályzata háromféle tag között tett különbséget, amelyek közül az alapító jelzővel illetett kategóriába tartozók 200 korona összeggel támogatták a társulást. A rendes tagok évente 4 koronát fizettek két részletben, a tiszteleti tagságról pedig a közgyűlés döntött a jelöltek munkássága alapján. Utóbbiak tagdíjat nem fizettek, jöllehet az egyesület bármelyik tanácskozásán szavazati joggal rendelkeztek. A társulatnak tagja lehetett minden szőlőbirtokos, a homoki szőlőművelés iránt érdeklődő személy, egyesület, szövetkezet vagy részvénytársaság. A tagok ingyen juthattak hozzá a szervezet által kiadott szakfolyóirathoz, évkönyvhöz vagy más kiadványhoz, ugyanakkor részvételi díj fizetése nélkül illetve kedvezményesen vehettek részt a kiállításokon, vásárokon, versenyeken, felolvasásokon és előadásokon.

Az egyesület az alapszabályok értelmében minden év első felében rendes, minden ötödik esztendőben pedig tisztújító közgyűlést tartott Szegeden. Rendkívüli alkalom összehívására is lehetőség kínálkozott, ha 50 tag írásban kérvényezte azt. Az alapszabályok meghatározták a rendes közgyűléseken napirendre kerülő témákat, melyek között az évi jelentés elfogadása, a pénztári zárszámadás illetve a költségirányzat átvizsgálása szerepelt. Foglalkozhatott a tagság a szabályzat megváltoztatásával is, az egyesület megszűnése kapcsán pedig a vagyonnal kapcsolatos ügyekkel. Napirendre kerülhetett minden olyan szőlészeti-borászati kérdés, amelyet az igazgatóság vagy valamelyik tag terjesztett be. A közgyűlésen érvényes határozatok akkor születhettek, amennyiben 30 tag részt vett az alkalmon. Szavazategyenlőség esetén az alelnök döntése számított mérvadónak. Amennyiben a közgyűlés nem volt határozatképes, akkor 15 napon belül újat hívtak össze. Az alapszabály kimondta, hogy minden tag személyesen vagy írásban felhatalmazott társa által gyakorolhatja jogait.

23 Juranovits Ferenc 1868-ban telepedett le Szegeden, ahol a vendéglátásban tevékenykedett. 1886-ban megalapította a Tisza szállót, amelyet később részvénytársasággá alakított át. HABERMANN Gusztáv 1993. 131.

24 Szegedi Néplap 1910. október 2.2.

Az elnökséget (elnök, helyettes elnök, 4 alelnök) illetve az igazgatóságot (elnökség, 30 tag, alosztályok elnökei) öt év időtartamra a tagok a tisztújító közgyűlésen választották meg. Az elnök feladatköre nemcsak a szervezet képviseletére szorítkozott, hanem a közgyűlések és az igazgatósági ülések összehívására is kiterjedt. Felügyelte ezen kívül az alapszabályok betartását, valamint figyelemmel kísérte az egyesület vagyónának, ügy- illetve könyvvitelének a kezelését. Helyettese az ügyvezető elnök volt, akinek a hatásköre megegyezett a felettesével. Mindkettőjük feladatát akadályoztatásuk esetén az alelnökök látták el. Az alapszabály kimondta, hogy a közgyűlés az igazgatóság indítványára díszelnököket is választhatott. Utóbbi látta el az egyesület működésével kapcsolatos teendőket vagyis kezelte a szervezet vagyonát és ellenőrizte a tisztikar tevékenységét. A közgyűlés elé tervezetet, költségelőirányzatot, évi jelentést, munkaprogramot terjeszthetett be. Az igazgatóság vette fel vagy utasította vissza a jelentkezőket, évente pedig négy alkalommal ülést tartott. Saját tagjaiból szakbizottságot alakíthatott, amely különböző feladatok ellátását végezte.

Egy-egy borvidéken vagy szőlőtermesztő településen lehetőség nyílt alosztályok megalakítására is, amelyek helyi ügyekben önállóan intézkedhettek, a kormánnyal és a közhatalóságokkal azonban csak az igazgatóságon keresztül érintkezhettek. Egyfajta véleményező szervként is működhettek. Az alosztályok ügyrendjét az igazgatóság állapította meg, amely kötelező érvénnyel bírt. Az alapszabályzat V. fejezete az egyesület vagyonáról is részletesen rendelkezett, amelynek sorsáról csak a közgyűlés hozhatott határozatot. Az egyesület feloszlataásáról olyan közgyűlés dönthetett, amelyen a tagok legalább kétharmada megjelent vagy megbízottal képviseltette magát, és a szavazatok kétharmada a megszűnés mellett foglalt állást.

A HOMOKI SZŐLŐSGAZDÁK ELSŐ ORSZÁGOS BORÁSZATI KONGRESSZUSA

1910. szeptember 25-én vette kezdetét a szegedi városháza közgyűlési termében az első országos homoki szőlészeti és borászati kongresszus, amely az alkalomra megjelentetett kiadvány szerint a következő célt tűzte maga elé: *„Magyarország homokvidéki szőlőmivelőinek és illetve a szőlőmivelés és borászat iránt érdeklődő egyéneknek módot adni arra, hogy összejöhessenek közös érdekű dolgaikat, szőlészeti és borászati szakkérdéseiket megvitathassák, azokban állást foglalhassanak s határozati javaslatokat az illetékes közhatalóságok elé terjeszthessék.”*²⁵ A kongresszuson a korszak országos szinten is elismert szakemberei tartottak előadásokat a homoki szőlőtermesztés aktuális, a szőlőbirtokosokat érintő kérdéseiről, amelyek főként a kártevők elleni védekezés, a borkezelés és az értékesítés problémáira vonatkoztak. Csak olyan személy tarthatott beszámolót, akit az előkészítő bizottság a feladatra felkért vagy akinek a jelentkezését elfogadta. Az előadások kivonatát 1910. szeptember 10-ig kellett eljuttatni Szegedre, hogy az érdeklődők nyomtatott formában is kezükbe vehessék azokat a tanácskozáson. Egy-egy előadó 30 percnél tovább nem beszélhetett, a hozzászólók pedig akkor léphettek túl a 10 percre a vita során, amennyiben a kongresszus tagjainak a többsége ehhez hozzájárult. Egy-egy előadással kapcsolatban egy alkalommal lehetett a résztvevőknek véleményt nyilvánítani.

²⁵ Homoki Szőlősgazdák I. Országos Borászati Kongresszusának és ugyanakkor Szegeden tartandó Országos Szőlő- és Borkiállításnak ismertetése és szabályzatai 1910. 19.

Drucker Jenő, a Magyar Szőlősgazdák Országos Egyesületének az igazgatója előadása végén határozati javaslatokat is előterjesztett, amelyek a boritaladó eltörlésére illetve csökkentésére, a szőlőtelepítések szabályozására, városközi borpincék valamint pinceszövetkezetek létesítésére vonatkoztak. Sóvári Schneider Sándor (Országos Kereskedelmi Múzeum) a borkereskedelem és a bortermelés kérdéseit boncolgatta, miközben kitért az ausztriai kivitel fokozására, amely megítélése szerint típusborokat készítő „termelő szövetkezetek” révén valósítható meg. Gerle Imre előadásában a homoki szőlősgazdák szervezkedéséről szólt, az általa összeállított memorandumot az intéző bizottság 20 000 példányban nyomtatta ki, és küldte szét az érintettek számára. Kecskeméthy Géza szőlészeti-borászati felügyelő, a kecskeméti állami szőlőtelep és vincellériskola igazgatója a homoki csemegeszőlő-termesztés, a termés csomagolásának, szállításának és értékesítésének a kérdéseivel ismertette meg a kongresszus résztvevőit. Istvánffi Gyula,²⁶ egyetemi nyilvános rendes tanár a „szőlőgombák” betegségeiről valamint az ellenük alkalmazható védekezési eljárásokról nyújtott áttekintést. Eveken keresztül tanulmányozta a peronoszpórát, ami a homoki szőlőültetvények számára olyan veszedelmessé vált, mint a hegyi szőlőkben a filoxéra. Jablonowski József, a rovtartani állomás igazgatója a szőlőmolyról tartott előadást, amelyben a kártevő elleni védekezésre is kitért. Pettenkoffer Sándor²⁷ a szüreteléséről és a borkezelésről beszélt az érdeklődőknek, ami azért számított fontosnak, mivel a homoki borok tartóssága terén nagyon sok probléma mutatkozott. A borászati kongresszusra 399 tag jelentkezett, akiknek a döntő többsége részt is vett az eseményen. A tanácskozás lebonyolítását a tagok közül választott tisztségviselők, bizottságok végezték. A védnökséget gróf Serényi Béla földművelésügyi miniszter vállalta fel, gróf Csekonics Endre, báró Gerliczy Ferenc és dr. Lázár György pedig díszelnöki feladatokat láttak el. Gerle Imrét főtitkárnak választották. Az elnökséget Bokor Pál ügyvezető elnök vezette, akivel együtt 20 tagot számlált a testület. A hét titkáron kívül két jegyző, Liszky Lóránd és Simkó Elemér vett részt a kongresszus lebonyolításában.

SZŐLÉSZETI-BORÁSZATI KIÁLLÍTÁS

A kongresszus mellett egy másik rendezvény is kapcsolódott az egyesület megalakulásához, ami a homoki szőlőművelés állapotát igyekezett bemutatni.²⁸ A hegyvidéki szőlőbirtokosoknak is lehetőségük nyílt a megjelenésre, ám a boraikat a zsűri külön bírálta. A szervezők arra törekedtek, hogy egy-egy település szőlő- illetve bortermelői együtt, egy csoportban mutatkozzanak be. Ennek megfelelően például a helyi szőlőbirtokosok a „Szegedi borvidék kiállítása” nevet viselő egységben jelentek meg. Borvásárt is rendeztek ekkor, amire ausztriai és magyarországi kereskedőket hívtak meg azért, hogy népszerűsítsék a homoki borokat, és elősegítsék értékesítésüket.

26 Istvánffi Gyulát (1860–1930) 1897-ben bízta meg a földművelésügyi miniszter a Szőlészeti Kísérleti Állomás vezetésével. Igazgatói munkája mellett jelentős kutatási eredményeket ért el, amelyek elsősorban a szőlő fakórothadására, a szurkenpenészre illetve a peronoszpórára vonatkoztak. ERMÉNYI Magdolna, P. 1988b. 24–27.

27 Pettenkoffer Sándor (1868–1946) a felsőbb szőlő- és borgazdasági tanfolyam elvégzése után 1897-től kezdett a borászat fejlesztése iránt intenzíven érdeklődni. 1915-től a budafoki iskola igazgatója lett, aki számos népszerűvé vált szakkönyvet írt. ERMÉNYI Magdolna, P. 1988a. 731–734.

28 A kiállításról lásd részletesen: MÓD László 2011. 93–130.

A kiállításon 300-an vettek részt, akik 560 borfajtát mutattak be, amelyeket a bíráló bizottság három napon keresztül minősített. A szőlészeti szekcióban 60 szőlőbirtokos képviseltette magát, akik 300 különféle termékkel jelentek meg. A rendezvényen egyes becslések szerint 6000 látogató fordult meg, akik a korábban megszokott gyakorlattal ellentétben megkóstolhatták a borokat, amiről a Szegedi Híradó a következőképpen számolt be: *„Minden borkiállítás érdektelen a nagyközönségre nézve, ha a kiállításon csak az üvegeket, meg vignettákat és borkupakokat lehet megbámulni. A borkiállítás iránt érdeklődő azért megy a kiállításba, hogy ott megismerje a nevesebb termelők hamisíthatatlan, jól kezelt borait és ha vásárolni akar, közvetlenül a termelőknél tehesse és pedig úgy, hogy a bort előre ismerve, tudja, hogy mit vásárol. Erre való a borkostoló. Aki látta Szegeden szeptember 25-én a kiállítás borkostoló részében megfordult óriási tömeget, az tisztában van a kiállítási borkostolók jövőjével.*”²⁹ A szervezők a kóstolás céljait szolgáló mennyiséget a nagyobb borvidékek városainak, községeinek, egyesületeinek illetve termelőinek a felajánlásából igyekeztek biztosítani, ami egyenként kb. 60 liter bort jelentett. A választékról a Szegedi Néplap a következő módon tudósított: *„Majdnem minden homokvidékről állott egy kitünő, zamatosizű ó-borral telt hordó a közönség rendelkezésére. Ahogy a kóstolásra szánt hordókon végig haladunk a következő neveket jegyezhetjük fel a hordókról: Ceglédi szövetkezet, Csizmadi Ferenc Cegléd, Liptay Jenő Nyírpazony, Bozsoszky Milán Temeskubin, Szabadka város Földmivesiskolája Palics, Dr. Kertész József Hajduböszörmény, báró Podmaniczky Endre Kelebia, Adám Dávid Kiskunhalas, Fejértelep, Pálftytelep, Deliblát, Bokor Pál Szeged, Váci ipari és hitelszövetkezet Vác, id. Juranovits Ferenc Szeged, Nagykőrösi kertészeti egyesület, Dr. Gerle Imre Szeged, Kecskeméti bortermelők szövetkezete Kecskemét, stb.*”³⁰ Az elfogyasztott italokért a kiállítók ellenszolgáltatást nem kaptak, mivel azok felett a rendezőbizottság rendelkezett. A megmaradt borokat és a hordókat azonban a szőlőbirtokosok visszakaphatták, vagy saját javukra a szervezők árverésen értékesíthették. A szőlőtermő vidékenként csoportosított, a termőhely és a termelő feltüntetésével ellátott nedűket a kongresszusi tagok illetve 10 fillér pohárdíj kifizetése mellett a nagyközönség is megízlelhette, megkóstolhatta.³¹

Mind a hegyvidéki, mind pedig a homoki termőfaják városai, községei és egyesületei részére 5–5 dísz- és 10–10 elismerő oklevelet adtak ki, a szőlőt és a bort kiállító gazdák pedig külön-külön 5–5 arany-, 10–10 ezüst- és 20–20 bronzéremben részesülhettek.

A kollektív kiállításért kitüntető okiratot kapott például Apostag, Izsák, Kiskunhalas, a Ceglédi Bortermelők Első Pinceszövetkezete és Szeged városa, a hordós borok kategóriájában elismerésben részesült Adám Dávid (Kiskunhalas), Bokor Pál (Szeged), Juranovics Ferenc (Szeged), Bozsoszky Milán (Temeskubin), a Fehértelepi Hegyközség, Szabadka Város Földművesiskolája, Csizmady József (Cegléd), Kertész József (Hajduböszörmény), Liptay Jenő (Nyírpazony), Podmaniczky Endre (Kelebia), a Váci Ipari és Gazdasági Hitelszövetkezet illetve a Kecskeméti Bortermelők Pinceszövetkezete illetve a Pálfty–telepi hegyközség.

²⁹ Szegedi Híradó 1910. szeptember 29. 7.

³⁰ Szegedi Néplap 1910. szeptember 25. 3.

³¹ Az alkalomra készített kóstoló poharak közül egy darab az esemény megnevezésével és időpontjának megjelölésével megtalálható Szanka József magángyűjteményében.

A hegyi borok csoportjában díszoklevéllel tüntették ki gróf Apponyi Sándort (Lengyel), gróf Erdődi Sándort (Devecser), Szücs Dezsőt (Nagyfalu), a Tagányi örökösöket (Arad), Sebestyén Gyulát (Budapest) és Winkler Jánost (Nagyenyed), aranyéremmel pedig a következő kiállítókat jutalmazták: báró Gerliczy Ferenc, Goszthonyi Mihály (Bárdibükk), Littke L. (Pécs), Merlics István (Magyarád), Schusztér Károly (Teke). Az ezüstéremben részesülők közül említést érdemel Martics István (Muszkamagyarád), Molnár Lajos (Nagyvárad), Nyéki József (Ócsény) valamint a Váci Ipari és Gazdasági Hitelszövetkezet. A zsűri bronzéremmel tüntette ki Hajdu Aladárt Hosszúhétényből, Kiss Józsefet Szondról, Nagy Pált Ócsényból illetve a Varga testvéreket Kisköszegről. Dicsérő oklevélben 7 személy, valamint a Foki Hegyközség részesült.

A homoki borok kategóriájában a résztvevők nagyobb száma miatt értelemszerűen több oklevelet illetve érmet osztottak ki, ami a díjazottak teljes felsorolását a rendelkezésre álló terjedelmi keretek között lehetetlenné teszi. Díszoklevélben Ady Károly (Nagykörös), Allaga Ottó (Baja), galsai Polgár László (Bácsalmás), Gugánovich Máté (Szabadka), Juranovics Ferenc (Szeged), Mathiász János (Kecskemét), Sarlay Sándor (Csengőd), Szabó Ambrus (Nagykörös) és gróf Szapáry István (Albertirsa), aranyéremben pedig báró Baich Iván (Bossár), Bokor Pál (Szeged), a Ceglédi Bortermelők Első Pincészövetkezte, Gerle Imre (Szeged), Himián Antal (Fehértelep), a Kecskeméti Pincészövetkezet, Kolozsvári Kiss István (Kiskunhalas), báró Podmaniczky Endre (Kelebia) illetve Török Gábor (Debrecen) részesült. Az ezüstéremmel kitüntetett kiállítók közül Bérczi Antal (Felsőközpont), Doránszky és Gróf (Királyhalom), Fráter Zoltán (Szeged), Fajka János (Szeged), Jakab Dezső (Ermihályfalva), Heinrich Kálmán (Királyhalom), Magyar Péter (Alsótanya), Ormódi Béla (Szeged), Tajthi Kálmán (Kiskundorozsma), Gallina Frigyes (Császártöltés), Nagy Flórián (Orgovány), az Ókécskei Gazdasági Egyesület, Vas Ádám (Szabadka) illetve Schönfeld Mór (Apostag) érdemel említést. A zsűri több bronzérmet adott ki a termelők részére, akik között szegedi, kiskundorozsmai, izsáki, királyhalmi, keceli, bácsbokodi, temesvári, Szeged-alsótanyai, bajai, apostagi, ágrisi, szatymazi (Gera József), csengődi, újhartyáni, horgosi, erdőtelki, máriatelepi, kiskunhalasi, hódmezővásárhelyi, fehértelepi, pécskai, nagykőrösi, kiskunfélegyházi, Csepel-szigeti, soltvadkerti és prónafalvi szőlőbirtokosok bukkannak fel. A dicsérő illetve az elismerő oklevélben részesülők közül említést érdemel Barbaró Mihály (Csepel-sziget), Damásdi Sándor (Izsák), Stolz Adolf (Nagykikinda), Típka Antal (Kelebia), Bajzák Károly (Martonos), Font János (Soltvadkert), Kovács Aladár (Izsák) illetve Gróf Géza (Apostag).

A szőlő szekcióban díszoklevéllel tüntette ki a zsűri Polgár Józsefet (Bácsalmás), Kosztka Lászlót³² (Izsák), és gróf Szapáry Istvánt (Albertirsa), aranyérmet kapott Gugánovich Máté (Szabadka), Hoffmann Ede (Magyarakanizsa), Kulcsár Imre (Kiskunhalas), Ormódi Béla (Horgos-Királyhalom) illetve a lugosi Német és Klein nevű birtokosok. Az ezüstérmesek közül Fráter Zoltán (Szeged), Juranovics Ferenc (Szeged), báró Gerliczy Ferenc (Deszk), az Első Magyar Szőlőtelepítő Részvénytársaság (Királyhalom) és Rohonczy Gida (Törökbecse) érdemel említést. Bronzérmet kapott Allaga Ottó (Baja), Batizy Endre (Királyhalom), Bálint Pál (Szeged), ifj. Bokor Pál

32 Kosztka László (1858–1918), gyógyszerész, izsáki szőlőbirtokos, Csontváry Kosztka Tivadar testvére, aki rendszeres résztvevője volt a korszak szőlészeti-borászati rendezvényeinek. A Homoki Gazda részletesen beszámolt az 1913-ban megjelent könyvéről, amely élénk vitákat váltott ki a szakemberek körében.

(Szeged), Deák Sándor (Nagykőrös), Fodor Jenő (Szeged), Ördög Vince (Szeged) és zombori Rónay Aladár (Kiszombor). Dicsérő oklevélben részesült Sándor Kálmán, elismerő oklevéllel jutalmazta a zsűri ugyanakkor Szántai Jánost (Nagykőrös).

A kongresszus résztvevőit szeptember 26-án délután különvonattal szállították Horgos-Királyhalomra, ahol a szervezők szándékának megfelelően a helyi birtokosok a „Szeged és szegedvidéki homoki szőlőkulturát, szőlő-, pincefelszerelést, szüretelést és szőlőcsomagolást” mutatták be az érdeklődők számára. Ormódi Béla birtokán a kisebb területen gazdálkodók munkamódszereivel ismertették meg a kirándulásra jelentkezőket, majd az Első Magyar Szőlőtelepítő Részvénytársaság 200 kat. hold kiterjedésű telepére vonultak át, ahol egy nagyobb szőlőgazdaság működésébe nyerhettek bepillantást. Megtekintették a Tomery-típusú szőlőtartosító helyiségeket, a szüretelés, a szőlőcsomagolás illetve a préselés munkafolyamatát, amit különböző munkaeszközök (pl. ekekapák alkalmazása, francia és magyar fogatos permetező) bemutatója egészített ki. A program Juranovits Ferenc szőlőbirtokának a felkeresésével zárult. A szakmai kiránduláson 220 személy vett részt.

ÖSSZEZÉS

A magyar szőlő- és borgazdálkodás történetében fontos szerepet játszott az az egyesület, amely országos szinten próbálta képviselni azoknak a szőlőbirtokosoknak az érdekeit, akik homoktalajokon művelték ültetvényeiket. Annak ellenére, hogy számukra a filoxéra által okozott pusztítás alapvetően kedvező helyzetet teremtett, az 1900-as évek végére azonban számos olyan problémával kellett szembesülniük, amelyeknek a megoldását csak és kizárólag valamilyen érdekérvényesítő szervezet vállalhatta fel. Nemcsak a borok értékesítése jelentett nehézséget, hanem a szőlőművelés során felhasznált anyagfeleségek beszerzése is. Az egyesület megalakulása szorosan összekapcsolódott két olyan rendezvénnyel is, amelyek a homoki szőlőkultúra fejlesztését, modernizálását szolgálták. A homoki szőlőgazdák első országos borászati kongresszusán a korszak elismert szakemberei tartottak előadásokat, a szőlészeti-borászati kiállításon pedig a szőlőbirtokosoknak lehetőségük nyílt termékeik bemutatására.

IRODALOM

- BÁLINT 1976 Bálint Sándor: A szögedi nemzet. A szegedi nagytáj népelete. Első rész. Móra Ferenc Múzeum Évkönyve 1974/75-2. Szeged
- BECK 2005 Beck Tibor: A filoxéravész Magyarországon. A kártevő elleni küzdelem az első központi intézkedésektől az államilag támogatott szőlőrekonstrukciós hitelek lejártáig (1872–1910). Magyar Mezőgazdasági Múzeum, Budapest
- BENDE 1920 Bende László: A kecskeméti szőlő- és gyümölcsstermelés fejlődéstörténete. Kecskeméti Közlöny Nyomda és Lapkiadóvállalat, Kecskemét
- BOGNÁR 1933 Bognár Mátyás: Szegedi Gazdasági Egyesület ötven éve 1880–1933. Ablaka György Könyvnyomdája, Szeged
- ÉGETŐ 1993 Égető Melinda: Az alföldi paraszti szőlőművelés és borkészítés története a középkortól a múlt század közepéig. Akadémiai Kiadó, Budapest.

- ERMÉNYI 1988a Erményi P. Magdolna: Pettenkofer Sándor. In: Für Lajos–Pintér János (szerk.) Magyar agrártörténeti életrajzok I–P. Magyar Mezőgazdasági Múzeum, Budapest, 731–734.
- ERMÉNYI 1988b Erményi P. Magdolna: Istvánffi Gyula. In: Für Lajos–Pintér János (szerk.) Magyar agrártörténeti életrajzok I–P. Magyar Mezőgazdasági Múzeum, Budapest, 24–27.
- FÜLÖP 2002 Fülöp Mihály: Homoki szőlősgazdák konferenciája (Homoki Szőlősgazdák Országos Egyesületének alakuló ülése, Szeged). In: Lelkes Lajos–Niszkács Miklós–Nyikos István–Tarján Balázs (szerk.) Magyar Bor Akadémia Almanach 1992–2002. 80–83. Mezőgazda Kiadó, Budapest
- HABERMANN 1993 Habermann Gusztáv: Személyi adattár a szegedi polgár-családok történetéhez. Tanulmányok Csongrád megye történetéből. XIX. Csongrád Megyei Levéltár – Móra Ferenc Múzeum, Szeged
- JUHÁSZ 1991 Juhász Antal: A mezőgazdaság. In: Gaál Endre (szerk.): Szeged története 3. 1. rész 1849–1919. Somogyi Könyvtár, Szeged, 231–336.
- KELETI 1875 Keleti Károly: Magyarország szőlészeti statistikája 1860–1873. Athenaeum, Budapest
- LIMBACHER–PÖSCH 1913 Limbacher Frigyes–Pösch Károly: A ruszt-sopron-pozsonyi borvidék. Pátia, Budapest
- MÁRKINÉ BÓKA 2001 Márkiné Bóka Zita: A Gerle (Kerl) család. In: Magyar Istvánné (szerk.): Móraalmi krónika 2000. Közösségi Ház, Szeged, 73–83.
- MARTON é.n. Marton Andor: Mezőgazdaság. In: Borovszky Samu (szerk.): Torontál vármegye. Országos Monografia Társaság, Budapest, 204–234.
- MÓD 2004 Mód László: Egy méltatlanul elfelejtett bortertermő táj: Horgos–Királyhalom szőlészete a 19–20. század fordulóján. In: Barna Gábor (szerk.): „...szolgálatra ítéltél...” Bálint Sándor emlékkönyv, Lazi Bt., Szeged, 78–88.
- MÓD–SIMON 2008 Mód László–Simon András: A Kárpát-medence borvidékei. Szeged (kézirat)
- MÓD–SIMON 2010 Mód László–Simon András: „A Becsületes Gazdaság egybe gyült...” Adatok a Szeged–szatymazi szőlőhegyi gazdaközösségek működéséhez. SZTE Néprajzi és Kulturális Antropológiai Tanszék, Szeged
- MÓD 2011 Mód László: „Ilyen még nem volt” Szőlészeti-borászati kiállítások Szegeden a 19. század végén és a 20. század elején. A Móra Ferenc Múzeum Évkönyve. *Studia Ethnographica* 7, 99–130.
- NÉMETH 2000 Németh Ildikó: Szőlészeti és borászati egyesületek a XIX. századi Sopronban. In: Csoma Zsigmond–Balogh István (szerk.): Millenniumi Szőlős–Boroskönyv. A szőlő és a bor Magyarországon. Agroinform, Budapest 105–114.
- PINTÉR 1987a Pintér János: Drucker Jenő. In: Für Lajos–Pintér János (szerk.) Magyar agrártörténeti életrajzok A–H. Magyar Mezőgazdasági Múzeum, Budapest, 453–456.
- REISZIG é.n. Reiszig Ede: A vármegye nemesi családjai. In: Borovszky Samu (szerk.): Torontál vármegye. Országos Monografia Társaság, Budapest, 519–554.
- SZÜTS 1914 Szüts Mihály: Szeged mezőgazdasága. Szeged
- TÓTH 2005 Tóth Árpád: Önszervező polgárok. A pesti egyesületek társadalomtörténete a reformkorban. L'Harmattan, Budapest

THE FOUNDATION OF THE NATIONAL ASSOCIATION OF SANDY SOIL VINE-GROWERS

The Association, which was formed to become a nationwide representative body of wine growers, who planted vines on sandy soil, played an important role in the history of Hungarian vine-culture and wineries. Despite of the sandy soil grape producers' better marketing position after the grape-louse epidemic that had hit most wineries badly, towards the end of 1900s they had to face a great deal of other problems that demanded for professional representation. Not only was the marketing of wines extremely challenging but purchasing resources for wine-growing as well. The foundation of the Association was concluded from two events which were held in the aid of modernising and improving vine-cultures on sandy soil. At the first national winery congress of sandy soil producers, the most prominent wine experts of the era held lectures and at the vine/winery exhibition, the vine dressers were provided with a chance to exhibit their products.

MELLEKLET

Sz. Szigethy Vilmos³³: Üdvözet

A munkád javát elvégezted
S most ünnepet ülsz, magyarom,
Ki szántva vetve-egész élted
Ottan töltöd az ugaron,
Akinek szívében a munka
Minden pici helyet betölt,
És aki mégis sirva látod,
Hogy nem neked terem a föld.

Nézd, ezer éves ez az átok,
De azért rajtunk nem fogott,
Volt már idő, hogy Szeged népe
Majd mind egyszálíg elfogyott.
Volt már idő, hogy azt gondoltuk,
Sötét az éjszakánk s örök,
Aki ma Dárius közöttünk,
Holnap szegény hajótörött.

S új fészket raktunk, esztendőre
Már új kéményünk füstje szállt,
Szerettük ezt az ősi földet
És elkerültük a halált,
Kissé tán hosszú volt az éjjel,
Mig felváltá a virradat,
De kivártuk a pirkadását,
Szeged azért Szeged maradt.

A munka javát elvégezve
Most hozzánk jöttél, magyarom,
Határunknak nincs szikladisze,
Csak itt, csak ott egy kis halom,
Amerre messze eltékelesz,
Hegy sehoh sem következik,
De termőföldünk az egekkel
Egybefonódva, halk-szeliden,
Békén összeölelkezik.

A délibábnak játszi képe
Minket nem csal meg soha már,
Idegen részből álomk szárnyán
Hijába jön vihar-madár
A mi madarunk a pacsirta;
Dalát kíséri a dalunk,
És termő földünk csak az álunk,
Gyümölcs-hozó diadalunk.

Gunyánkon nem lelsz cifraságot,
De nem is szennyezi be folt,
A vagyonunk vér árán szerzett,
Nincs benne morzsányi rabolt,
Sívó homokban kezeinknek
Nyomában új élet terem,
Nincs a világon ennél tisztább,
Ragyogóbb földi szerelem.

Munkáskezek, hozott az Isten,
Szeged, a testvéred fogad,
Rög szerető, dolgos e népség,
Olyan, akárcsak tenmagad. –
Fogjatok kezet szeretettel
Arról ismerjék a magyart,
Hogy elfelejti száz viszályát
És egyszer végre összetart.

33 Sz. Szigethy Vilmos verse, amelyet az ünnepi alkalomra írt.

EG 234

MEGHIVÓ

A SZEGEDI GAZDASÁGI EGYESÜLET

NAGYMÉLTÓSÁGU

GRÓF SERÉNYI BÉLA

FÖLDMIVELÉSÜGYI M. KIR. MINISZTER UR VÉDNÖKSÉGE
ALATT

SZEGEDEN, 1910. SZEPTEMBER 24, 25 ÉS 26-ÁN A

Homoki Szőlősgazdák I. Orsz. Borászati Kongresszusát

TOVÁBBÁ

1982

Országos Szőlő és Borkiállítást

RENDEZ, MELYRE VAN SZERENCSENK AZ ORSZÁG SZŐ-
LŐSGAZDÁIT ÉS A SZŐLŐ ÉS BORTERMELÉS IRÁNT.
ÉRDEKLŐDŐKET TISZTELETTTEL MEGHIVNI.

A SZEGEDI GAZDASÁGI EGYESÜLET NEVÉBEN:

BÁRÓ GERLICZY FERENCZ
EGYESÜLETI DISZELNŐK.

Dr. LÁZÁR GYÖRGY
RENDEZŐ-BIZOTTSÁGI DISZELNŐK.

Dr. GERLE IMRE
EGYESÜLETI TITKÁR.

BOKOR PÁL
EGYESÜLETI ELNŐK

547/1910

1. kép (A Somogyi Könyvtár állományából)

Bejelentési ív

**Országos Szőlő- és Borkiállítás Szegeden 1910.
szeptember 25, 26 és 27-én.**

*az 1910. évi szeptember hó 25, 26 és 27-én Szegeden
tartandó Országos Szőlő- és Borkiállításra.*

A kiállító neve és foglalkozása :

Lakása (vasutállomás, utolsó posta stb.)

I. A szőlőkiállításra küldök :

A szükségeslendő terület :

II. A borkiállításra küldök :

A szükségeslendő terület :

III. A borkóstolásra küldök :

..... db literes hordóban évbeli

faju bort borvidékről.

A bejelentett tárgyakat személyesen adom át és helyezem el.
postán küldöm s kérem elhelyezni.

Bejelentő aláírása :

Figyelem a tulajdonosra !

2. kép (A Somogyi Könyvtár állományából)

3. kép (Szaka József tulajdonában)